

Strategiplan för Stiftelsen Hästforskning 2016–2019

1 Bakgrund

Stiftelsen Hästforskning (SHF) bildades 2004 av Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS) i samverkan med AB Trav och Galopp (ATG), Stiftelsen Lantbruksforskning och Agria djurförsäkring (Agria).

Tack vare samverkan mellan hästnäringen och staten har SHF kunnat stödja flera viktiga projekt inriktade på såväl veterinärmedicinsk forskning som frågor kring hästens relationer till människa, samhälle och miljö.

Under 2009 inleddes ett samarbete mellan SHF och Norges Forskningsråd gällande hästforskning. De övriga norska finansiärerna var Norsk Rikstoto och ”Forskningsmidler over Jordbruksavtalen”. Det är Norsk Hestesenter som arbetar för att främja hästforskning, koordinera de norska intressenterna och delta i styrelsearbetet inom SHF.

Avtalet, som slutits mellan länderna, verkar för att lyfta samverkansprojekt inom forskning och utveckling. Genom samarbetet nyttjar Norge bland annat den forskningsadministration som SHF tillsammans med Stiftelsen Lantbruksforskning skapat.

2 Nulägesbeskrivning

Denna strategiplan är framarbetad av SHF under hösten 2015. Planen är avsedd att gälla från 2016 till 2019. Kopplat till denna strategiplan finns ett forskningsprogram som är framtaget av svenska och norska intressenter tillsammans. Strategiplanen och forskningsprogrammet ses över årligen av styrelsen, som har huvudansvaret för utveckling och genomförande av lagda planer. Strategiplanen och forskningsprogrammet presenteras på www.hastforskning.se och www.nhest.no.

I såväl Sverige och Norge har antalet hästar ökat väsentligt under de senaste decennierna. Dagens hästar används på annat sätt än tidigare och många hålls nära tätorter. Ett ökat antal hästar innebär en allt viktigare inkomstkälla för lantbruket samt för olika yrkeskategorier såsom veterinärer, hovslagare, tillverkare och försäljare av hästillbehör med flera. Enligt ekonomiska beräkningar genererar näringen i Sverige 45–50 miljarder SEK per år, vilket skapar cirka 30 000 årsverken i Sverige. Norsk hästnäring omsatte 2010 7,2 miljarder NOK, och genererade 10 000 årsverken.

För närvarande finns cirka 360 000 hästar i Sverige, vilket gör landet till det näst häst-tätaste i Europa. Motsvarande siffra i Norge är 125 000. Det alltmer utbredda intresset för hästar medför en stor efterfrågan på varor och tjänster. Nya produkter, yrken och tjänster utvecklas hela tiden och ger grund för ett allt större småföretagande i framförallt tätortsnära landsbygd men också i glesbygd.

Den stora tillväxten av antalet hästar har också ökat efterfrågan på välutbildad arbetskraft. Den verksamhet med olika hästutbildningar som vuxit fram under många år är relativt välorganiserad. Det finns utbildningar på många nivåer samt ett stort utbud av enskilda kurser och utbildningar. Hästen ingår som en naturlig del i kretsloppet och bidrar i stor utsträckning till att bevara odlingslandskapets biologiska mångfald samt kultur- och skönhetsvärden. Markerna brukas och slås för att ge hästfoder men hästarna bidrar också genom betning till att hålla landskapet öppet.

Hästen är en viktig källa till upplevelser och avkoppling för många människor, särskilt kvinnor. Många människor rider regelbundet eller har annan regelbunden kontakt med hästar. Vidare är rid-, trav- och galoppssporterna tillsammans en mycket stor publiksport.

Frågor kring djurskydd växer sig allt starkare i samhället. Hästsektorn arbetar ständigt med dessa frågor ur många aspekter. Hästens välfärd ska alltid sättas främst i vår hantering.

Skador och sjukdomar i ben och leder hos hästar är de vanligaste orsakerna till klinikbesök och veterinärbehandlingar. Orsaker, möjligheter att minska antalet skador och hur man kan förebygga dessa genom till exempel bättre banunderlag, är synnerligen aktuellt och uppmärksammat både nationellt och internationellt.

Smittskydd för att skydda hästar, människor och miljön från exponering av smittförande organismer som har blivit ett globalt problem. Hästar reser idag mycket inom och utom landet och har många hästkontakter, vilket innebär ökade smittrisker. Förekomsten av resistent bakterier, som ofta kan smitta mellan djur och människa, ökar. För många ridskolor och hästägare är bakterieinfektionen kvarka ett växande problem som hårt drabbar både hästar och ekonomi.

Den oerhört snabba utvecklingen på genetikens område resulterar i ständigt nya molekylärbiologiska tekniker och gentester. När det gäller hästens genkartläggning och gensammansättningens betydelse såväl avelsmässigt som för prestationer, hållbarhet samt genetiska sjukdomar och defekter, så ligger idag svensk forskning på yttersta framkant.

”Vällevnadssjukdomar” drabbar numer även hästar. Överutfodring kopplat till olika utvecklingsrubbnings- och för lite motion kan ge upphov till så kallat ekvint metaboliskt syndrom, vilket kan kopplas till diabetesliknande insulinresistens och hovsjukdomen fång.

Avel och uppfödning är en viktig del för en stark hästnäring. Denna del av näringen har under senare år drabbats av lågkonjunkturen och antalet födda föl har under femårsperiod generellt minskat med närmare 25 %. Utifrån denna siffra finns viss anledning att misstänka att tillväxttenden inom hästnäringen åtminstone tillfälligt stannat av.

Teknik- och materialutveckling, för att bland annat ta fram mätmetoder på häst som fungerar i fält, är ett nytt spännande område som uppmärksammas mer och mer. Men teknikutveckling utan kunskap om människorna som i slutändan använder produkterna, kan leda till produkter som inte slår igenom på marknaden – trots att tekniken är den allra bästa. Därför blir tjänsteinnovationer och tjänsteutveckling en allt viktigare ingrediens för företag som vill vara konkurrenskraftiga i framtiden.

För att öka tillväxten och nå de uppsatta målen är det avgörande att hästnäringen är en relevant och respekterad aktör i det omgivande samhället. Genom att exempelvis definiera samhällsutmaningar där näringen tillsammans med hästen erbjuder attraktiva lösningar kan hästnäringens dagliga bidrag till ett bättre samhälle beskrivas och tydliggöras.

I såväl Norge som Sverige har olika policydokument utarbetats för att skapa fortsatt positiv utveckling och tillväxt inom hästnäringen:

- Strategisk plan Norsk Hestesenter 2013-2017 i Norge - www.nhest.no
- Hästnäringen 2020 – www.nshorse.se
- Hållbar hästnäring – Strategisk forsknings- och innovationsagenda

För bägge länderna har hästnäringen en stor potential, och kan erbjuda samhället många lösningar avseende olika samhällsutmaningar. Tillväxten inom hästsektorn kommer i så fall inte enbart att gynna hästnäringens enskilda individer, företag och organisationer utan även samhället i stort.

3 Verksamheten

Vision

”Nordisk hästforskning – ledande i världen”

Utifrån fastlagda strategier bör samarbetet kring hästforskning mellan Sverige och Norge leda mot visionen. I en framtid ska det ske genom ett än mer ökat samarbete inom hela Norden för att skapa en stark nordisk plattform för bredare europeiska samarbeten.

Syfte och uppdrag

Enligt stiftelsens ändamålsparagraf är uppdraget att finansiera och stödja vetenskapligt kvalitativa och för näringen relevanta forskningsprojekt rörande hästar och hästnäringens utveckling, genom att lämna ekonomiska bidrag till forskare efter ansökningsförfarande och bedömning.

Det övergripande syftet för norsk och svensk hästforskning är ett ökat värdeskapande för hästen, näringen, människan och samhället. Hästforskning, finansierad och administrerad av SHF ska öka kunskaperna och synliggöra hästens position i samhället. Forskningen i Norge och Sverige ska bidra till ökad hästvälfärd men kan också bidra till att hitta nya användningsområden inom hästsektorn, såsom hälsa och rehabilitering samt omsorg för människan.

Värdegrund

Värdegrunden ska beskriva en trovärdig hållbar bild av SHF och dess forskningsprojekt. Vid projekt finansierade av eller vid annan samverkan med SHF förväntas att forskare och andra samarbetspartners agera utifrån värdegrunden:

Relevans och nytta – forskningsprojekt finansierade av SHF ska vara av hög relevans och till stor nytta för hästen och hästnäringens aktörer.

Etik – SHF står för god forsknings- och djuretik (hästvälfärd) i alla avseenden.

Kvalitet – i alla led från utlysning och bedömning till resultatförmedling och övrig administration ska kvalitet genomsyra SHF:s arbetssätt.

Organisation

Styrelsen tillsätts av SHF:s stiftare och enligt avtal med Norges forskningsråd. Styrelsen kan därutöver själva välja in ytterligare ledamöter.

Styrelsen beslutar årligen om prioriteringarna inför utlysningen av forskningsmedel

- hur mycket forskningsmedel som utlyses
- fördelningen av utlysta medel mellan programområdena.
- eventuella särskilda satsningar det året

Det övergripande operativa ansvaret för SHF ligger på verksamhetschefen medan forskningschefen ansvarar för forskningsprogram, beredningsgrupper och nomineringskommitté.

Tjänster i form av kommunikatör, ekonomi och administration sker i samverkan med Stiftelsen Lantbruksforskning. Verksamhetschefen koordinerar aktiviteter mellan de norska och svenska parterna, där parterna ansvarar för att utse kontaktpersoner.

Nomineringskommittén ska till styrelsen föreslå ordförande samt ledamöter i beredningsgrupperna. Till grund för förslagen har nomineringskommittén att, förutom föreslagen ledamots vetenskapliga kompetens eller förmåga att bedöma relevans för hästnäringen, tillse att kompetens finns avseende de olika områden som beskrivs i SHF:s forskningsprogram. Ordförande skall vara sakkunnig inom programområdet.

Respektive programområde har en egen beredningsgrupp och ordförande. Forskningschefen är sekreterare i bägge grupperna och föredragande av förslag till beslut inför styrelsen. Beredningsgrupperna ska granska, bedöma och prioritera till SHF inkomna forskningsansökningar, samt lämna förslag på beviljande av anslag respektive avslag för beslut av styrelsen. De skall även bedöma inkomna slutrapporter. Återkoppling till de som sökt projektmedel ska ske på ett konstruktivt sätt.

Forskningsprogram

Från och med 2016 sker utlysningen inom ramen för det nya forskningsprogrammet som är indelat i två programområden:

- Veterinärmedicin, husdjursvetenskap och teknikvetenskap (VHT)
- Samhällsvetenskap och humaniora (SH)

Forskningsprogrammet i sin helhet kan läsas på www.hastforskning.se och www.nhest.no

Utlisningen sker i två steg, där de sökande i steg 1 kommer in med kortare skiss som bedöms med avseende på relevans och potential. De projekt som går vidare till steg 2 inkommer med en full ansökan som bedöms med avseende på relevans och vetenskaplig kvalitet. För att beviljas ska forskningsprojekten hålla både högsta vetenskapliga kvalitet och vara av högsta relevans för hästnäringen. Bedömningskriterierna framgår av handboken – www.hastforskning.se

Forskningsprogrammet omfattar inte direkta innovationsprojekt, utan fokuserar på forskning. Forskningsprojekten kan naturligtvis även leda till innovation. Steget till innovation går ofta vägen över patent. I denna fråga har SHF som policy att på sikt (3-5 år) kunna återföra vinster genererade via patent till forskningsfinansieringen. Forskningsfinansiering och patent hanteras tillsvi vidare enligt § 5 i allmänna villkor där det framgår att patentkostnaden ej finansieras.

4 Strategiska målsättningar

Strategiplanens målsättningar bryts i den årliga verksamhetsplanen ner till mätbara aktiviteter.

Finansiering

ATG och Agria har i avtal 2016–2019 anslagit 5,7 miljoner SEK årligen till SHF. Den svenska regeringen anslår via forskningsrådet Formas 5 miljoner SEK årligen. Enligt avtal ansvarar Forskningsrådet för den norska hästforskningsfinansieringen om 6 miljoner NOK årligen.

Finansieringen från stat och näring ska säkras och helst ökas, genom ett större engagemang och en bättre kunskap gällande hästforskning och forskningsmiljöerna i Sverige och Norge. Stiftelsen strävar efter att upprätta fleråriga avtal med sina privata och statliga finansiärer. I arbetet med att trygga den långsiktiga finansieringen tas hänsyn till de olika förutsättningarna i Norge och Sverige. En förutsättning för att få fortsatt och utökad finansiering samt stärka legitimiteten är att kunna uppvisa lyckade forskningsprojekt samt att SHF drivs så kostnadseffektivt som möjligt.

Hästnäringen samt allmänheten ska känna till möjligheten att skänka pengar till SHF. Informationen ska i första hand spridas via broschyrer, pressmeddelanden och webbsidor.

Mål - gemensamma

- *Forsknings-samverkan* – Näringsfinansiering kan ske direkt i projekten.

Mål – Norge

- *Försvara befintlig finansiering* - Genom att skapa resultat till nytta för hästnäringen, från bägge programområdena, säkerställa att finansieringen fortsätter.

Mål – Sverige

- *Ökad finansiering* – ambitionen är att öka finansieringen med totalt tre miljoner kronor under perioden av såväl statlig finansiering som från näringen och privata donatorer genom att välja nya vägar samt insamlingsaktiviteter. Målet är att via finansiering från donatorer kunna göra riktade forskningssatsningar.

Forsknings-samverkan på nordisk och internationell basis

Mål - gemensamma

- *Forsknings-samverkan* – norsksvenska samverkansprojekt är en viktig del i samarbetet. Av totalt beviljade projekt ska varje år ca. 40 % vara norsksvenska samverkansprojekt.
- *Starka nätverk* - De nordiska och internationella nätverken är viktiga att stärka, både för kunskapsöverföring, informationsspridning och för informationssamling. Forsknings-samverkan likt den som sker mellan Norge och Sverige ska omfatta även Danmark och Finland.
- Tydliggöra positionen att vara en av de ledande regionerna i världen för hästforskning.

Kunskapsproduktion

Forskningsprogrammet är indelat i två områden för att säkerställa att fokus läggs såväl på det nyare området samhällsvetenskap och humaniora, såväl som de vedertagna forskningsområdena inom veterinärmedicin samt husdjurs- och teknikvetenskap. SHF finansierar primärt tillämpad forskning. Grundforskning finansieras huvudsakligen av större forskningsråd via högskolor och universitet, och endast undantagsfall av SHF.

Mål – gemensamma

- Genom att i utlysningen tydligt kommunicera SHF:s krav på projekt gällande; ansökningsförfarandet, ramar och prioriteringar för utlysning, möjlighet att stötta doktorandtjänster m.m. så ökar vi antalet ansökningar av god kvalitet. Majoriteten av finansierad forskning skall vara av sådan kvalitet att det kan publiceras i internationellt erkända vetenskapliga tidskrifter eller motsvarande.
- Kompetens för att täcka in forskningsprogrammets olika inriktningar ska finnas i beredningsgrupperna för adekvat relevansbedömning av projektansökningar.
- Följa upp alla slutrapporterade projekt avseende vetenskaplig publicering.
- *Nytta för näringen* – SHF:s forskningsprogram och beredningsmodell skall vara så utformade att de insatta forskningsmedlen generar nytta för näringen. Den nya modellen i forskningsprogrammet fokuserar på relevans i första steget i ansökan, med syfte att premiera behovsdriven forskning.
- *Nya forskningsmiljöer* - Med hänsyn till att hästnäringen allt mer breddas och blir mer tärtortsorienterad ska nya forskningsmiljöer knytas till SHF.
- *Brukarsamverkan* – SHF förordar brukarsamverkan för att stärka förankringen i näringen och ge ökade förutsättningar till kunskapsöverföring.
- *Fördelning mellan programområden* – Fördelningen mellan programområdena VHT och SH skall vid periodens utgång vara 60 respektive 40 procent.

Kunskapsförmedling

SHF skall verka för en tydligare koppling mellan brukare, forskare och näring/industri såväl i kommunikation och implementering av resultat från projekt.

Forskningsresultaten skall omsättas i kunskap som sedan skall nå ut till näringen och andra intressenter. Beroende på vem mottagaren är måste kunskapsöverföringen anpassas till mottagaren.

Mål - gemensamma

- *Digitala kanaler* - Webbsidorna www.hastforskning.se och www.nhest.no är huvudkanaler för alla aktiviteter och rapporter om hästforskning. En tydlig inriktning ska vara att även övriga hästorganisationers hemsidor bör sprida forskningsinformation.
- Det är även viktigt att löpande sprida sammanställningar av slutredovisade forskningsprojekt, såväl svenska som norska samt svensk-norska via pressmeddelanden, informationsblad och webbtexter på organisationernas hemsidor, projektbanken (www.lantbruksforskning.se), HästSveriges webbportal (www.hastsverige.se) och Bionaers kanaler med syfte att föra ut kunskap om häst baserad på forskning och beprövad erfarenhet. SHF är en av organisationerna bakom HästSverige och kan därmed få ut bred information om hästforskning inom olika områden. Genom att arrangera möten för olika grupper inom näringen på nationell eller nordisk nivå ska också information om forskningsresultat spridas.
- Forskarna ansvarar för att vid varje tillfälle (artikel, publicering, intervju med mera) de presenterar ett projekt finansierat av SHF, nämna att SHF står för finansieringen av projektet.

Övrig kommunikation

Möjligheten till anslag och stöd för hästforskning ska bli mer känt, hos såväl politiker, beslutsfattare såväl som inom forskningsmiljöerna och inom hästnäringen, genom effektiv kommunikation till rätt målgrupper.

Mål -gemensamma

- Genom att höja kunskapsnivån och kommunicera hästforskning till näring, media, beslutsfattare, samhälle och politiker ökar förståelsen för behovet av hästforskning. På detta sätt visar också SHF att vi är en betydande aktör för att omvandla finansieringsmedlen till relevant kunskap för näringen.
- Det är av största vikt att näringens forskningsbehov ur ett relevansperspektiv kommuniceras med forskarmiljöerna för förståelse och medvetenhet. Detta kan ske på av SHF arrangerade årliga möten, workshops och seminarier i såväl Norge som Sverige.

5 Uppföljning och utvärdering

Strategiplanen följs upp årligen av SHF:s styrelse för att alltid vara ett aktuellt och dynamiskt verktyg, som gagnar och förstärker en positiv utveckling av den svenska och norska hästnäringen. Strategiplanen ska utgöra en bas för dialogen mellan SHF och övriga organisationer inom hästnäringen samt med staten och forskarsamhället.

De strategiska målen bryts ned till aktivitetsmål i en årlig verksamhetsplan. Under året ska rapportering och avstämning av aktivitetsmålen ske till styrelsen. Anslagsfördelning följs årligen också upp gentemot satta program mål. En mer genomgående utvärdering av SHF:s verksamhet och finansierade projekt bör göras på regelbunden basis för att verifiera att medlen gör nytta.